

14. Носік Ю.В. Юридична природа прав на комерційну таємницю в Україні / Ю.В. Носік // Право України. – 2006. – № 3. – С. 36–39.

15. Носік Ю.В. Зміни в правовому режимі комерційної таємниці за новим інформаційним законодавством України // П'яті цивільні читання, присвячені 85-річчю з дня народження професора О.А. Підпригори, 31 березня 2011 року: зб. наук. доп. і ст. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. – 265 с.

УДК 342.9 (061.1)(ЄС)

БУХТІЯРОВА І.Г.

ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТІВ ЗАХИСТУ ДИТИНСТВА ТА МАТЕРИНСТВА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

У статті розглянуто теоретико-методологічні визначення поняття «оптимізація». Встановлено, що реформування системи центральних та місцевих органів влади шляхом децентралізації та приведення вітчизняного законодавства до європейських стандартів на всіх рівнях є нагальною потребою, що дасть змогу максимально оптимізувати систему органів виконавчої влади. Досліджено, що в умовах євроінтеграційних процесів, що відбуваються в Україні, оптимізація суб'єктів захисту материнства і дитинства ґрунтується на досвіді країн ЄС та тих нормативно-правових актах, що були імплементовані нашою країною.

Ключові слова: оптимізація, захист, материнство, дитинство, ЄС, реформування.

В статье рассмотрено теоретико-методологическое определение понятия «оптимизация». Установлено, что реформирование системы центральных и местных органов власти путем децентрализации и приведение отечественного законодательства к европейским стандартам на всех уровнях является необходимостью, которая позволит максимально оптимизировать систему органов исполнительной власти. Исследовано, что в условиях евроинтеграционных процессов, которые происходят в Украине, оптимизация субъектов защиты материнства и детства основывается на опыте стран ЕС и тех нормативно-правовых актах, которые были имплементированы нашей страной.

Ключевые слова: оптимизация, защита, материнство, детство, ЕС, реформирование.

The article deals with theoretical and methodological definitions of the concept of “optimization”. It was established, that the reform of central and local authorities towards decentralization and bringing national legislation to European standards at all levels is urgently needed. It will optimize the system of executive power. In terms of European integration processes in Ukraine optimization of subjects of protection of motherhood and childhood, based on the experience of the EU and those regulations that implemented in our country.

Key words: optimization, protection, motherhood, childhood, EU, reform.

Постановка проблеми. Функціонування правової системи держави на належному рівні залежить від ефективного виконання своїх обов'язків всіма гілками влади, що можливе лише за умови чітко закріплених на рівні відповідних нормативно-правових актів повноважень. Запорукою ефективного функціонування системи суб'єктів захисту материнства та дитинства в Україні

є поділ єдиного процесу діяльності на окремі пов'язані між собою функціональні операції та їх розподіл між усіма суб'єктами відповідно до компетенції, визначеної у вітчизняному законодавстві та міжнародних актах, ратифікованих нашою державою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деякі проблемні питання захисту материнства та дитинства були предметом досліджень таких учених, як З. Багатова, О. Заїр-Бек, Г. Лещук, А. Мудрик, В. Туєва та ін. Цінними у дослідженні зазначеної проблематики стали також роботи представників французької наукової думки А. Біне, П. Бурдьє, Е. Бутру, Л. Кро, П. Лапі, Ж. Марітена, Р. Торайя, Ж. Фурастьє та ін. Однак з огляду на складність досліджуваної проблеми варто зауважити, що вона залишається досить актуальною.

Мета статті – визначити шляхи оптимізації системи суб'єктів захисту дитинства та материнства в Україні в умовах євроінтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Вибір найефективніших шляхів оптимізації системи суб'єктів захисту материнства та дитинства в Україні є необхідним з огляду на особливості сучасного розвитку державно-владних інститутів, усієї ієрархії суспільних відносин та на специфіку політико-правових засад децентралізації влади в контексті адміністративної реформи. Основним призначенням влади є задоволення суспільних, колективних та індивідуальних потреб людей через створювані владою органи, установи, підприємства й організації. А головним критерієм ефективної діяльності влади є якість задоволення публічних потреб населення. Тому можна констатувати, що наявна в Україні система влади потребує вдосконалення внутрішньої структури, наближення до людей, щоб вона стала прискорювачем у проведенні соціально-політичних і економічних реформ [7, с. 88].

Прийнятий курс на децентралізацію виконавчої влади вимагає створення ефективної моделі діяльності кожної ланки як центральної, так і місцевої системи, яка б поєднувала досягнення науки та ефективні методи практичної реалізації, що вироблялись роками. Розпочинаючи курс на оптимізацію діяльності будь-якого суб'єкта, що здійснює захист материнства та дитинства, необхідним залишається з'ясування сутності та змісту термінологічної бази.

Спробуємо послідовно проаналізувати поняття «оптимізація» суб'єктів захисту материнства і дитинства.

Оптимізація (від латинського *optimum* – найкращий) – процес надання чому-небудь найкращого стану [13, с. 318], процес прийняття оптимальних рішень, процес пошуку екстремуму (глобального максимуму або мінімуму) певної функції або вибору найкращого (оптимального) варіанту із безлічі можливих [10, с. 265].

Вибір найкращого варіанта здійснюється з урахуванням критерію оптимальності, на основі якого проводиться порівняльна оцінка можливих рішень (альтернатив). Сутність критерію оптимальності об'єктивно зумовлений багатьма факторами: характером суспільного устрою, економічними законами, масштабами вирішення цілей, на досягнення яких спрямовані дії тощо. [2, с. 846; 8].

Т. Ільїна під оптимізацією розуміє ступінь відповідності організаційної сторони системи тим цілям, для досягнення яких вона складена. Підкреслюється, що оптимальність, досягнена за одних умов, не може виникати за інших [6, с. 16].

Варто відзначити, що оптимізація як метод підвищення ефективності й результативності державно-правових явищ і процесів є відносно новим поняттям у сфері юриспруденції. Безперечно, вона ще не отримала повною мірою всебічного наукового обґрунтування та розкриття своєї сутності саме в цій площині свого функціонування. Так, зокрема, як приклад можна взяти Указ Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 09.12.2010 року [11], де зазначається, що оптимізація системи центральних органів виконавчої влади проводиться з метою усунення дублювання повноважень системи центральних органів виконавчої влади, забезпечення скорочення кількості управлінського апарату й витрат на його утримання, підвищення ефективності державного управління. Разом із тим, не надано чіткого визначення поняття оптимізації та її сутності, також не розкрита повністю специфіка її реалізації в цій сфері. Аналогічну ситуацію можна спостерігати в Постанові Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10.09.2014 року [11; 4, с. 108].

В умовах відсутності офіційної позиції законодавства України стосовно цього питання особливого значення набуває напрацювання вчених. У цьому контексті цікавою є думка Ю.Л. Влащенко, що оптимізація законодавства спирається, насамперед, на положення теорії ефективності права й законодавства, вимагає детального аналізу таких понять, як «результативність», «корисність», «справедливість», «якість», «цінність», «раціональність», «доцільність», «економічність»

тощо. Варто відзначити, що кожна із зазначених вимог має власне змістове направлення та практичне значення. Саме ж поняття «оптимізація» розглядається вченою як системний комплексний процес, спрямований на вдосконалення чинної нормативно-правової бази певної сфери законодавства шляхом вибору найкращого (серед можливих) варіанта функціонування законодавства, який дасть змогу забезпечити досягнення максимального результату (мети законодавства) за наявних реальних умов (обмежувальних факторів) з метою розроблення концепції стратегії розвитку законодавства в зазначеній сфері [4, с. 108–109].

Наявна в Україні модель виконавчої влади є складним суперечливим явищем із багатьма бюрократичними деформаціями, недоліками, слабкими сторонами. Апарат державного управління виявився нездатним забезпечувати суспільні реформи. Адміністративні структури та процедури не відповідають потребам суспільства, не сприяють соціально-економічним реформам. Суспільство не задоволене малою ефективністю уряду та органів виконавчої влади, низькою якістю управлінських послуг, повільністю та нерівномірністю перетворень. Результатом таких край негативно тенденцій є втрата довіри до органів державної влади, політична і соціальна напруженість у суспільстві. Українська держава втрачає позитивний імідж як серед своїх громадян, так і у цілому у світі. Такий стан у системі органів виконавчої влади створює обстановку невизначеності, невпевненості, дезорганізує її роботу та є чинником політичної нестабільності [5, с. 3].

Реформування системи центральних та місцевих органів влади шляхом децентралізації та приведення вітчизняного законодавства до європейських стандартів на всіх рівнях є нагальною потребою, що дасть змогу максимально оптимізувати систему органів виконавчої влади.

Таким чином, на нашу думку, оптимізація суб'єктів захисту материнства та дитинства в умовах реформування органів виконавчої влади – це сукупність дій, спрямованих на приведення до однорідного стану завдань, функцій та сукупності повноважень, притаманних кожному елементу виконавчої влади, та створення ефективної моделі їх функціонування без дублювання повноважень та акумулювання всієї повноти влади в одній структурній одиниці.

Слушною є думка В.Я. Малиновського, що функціональна роздвоєність місцевих державних адміністрацій, коли під час прийняття політико-управлінських рішень необхідно враховувати як загальнодержавні інтереси, так і інтереси відповідних регіонів, значно ускладнює оптимальне виконання їх функціональних повноважень. Тому питання розмежування функцій і повноважень між центральними та місцевими органами виконавчої влади та між органами місцевого самоврядування становить актуальну теоретичну та практичну проблему, яка потребує серйозних наукових досліджень на основі застосування політико-правових факторів її вирішення. Основними напрямами та підходами розв'язання цієї проблеми мають стати такі: а) децентралізація і деконцентрація повноважень центральних органів виконавчої влади, які мають зосередитися на формуванні державної політики та стратегії розвитку у відповідних сферах і галузях державного управління, правовому та нормативно-методичному її забезпеченні; поетапна передача частини функцій центральних органів виконавчої влади їх територіальним підрозділам, місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування; б) удосконалення розподілу та збалансування повноважень та функцій між територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування з метою уникнення дублювання, спрощення системи управління, її фінансового забезпечення та економії бюджетних коштів. Окреслені підходи можуть суттєво оптимізувати територіальну організацію публічної влади України, сприяти підвищенню ефективності місцевого управління, оптимізації функцій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. [9, с. 195]. Варто зазначити, що прогресивні думки зазначеного автора у 2014 році втілились в життя завдяки ухваленій урядом Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Проте нині залишається ще дуже багато питань та протиріч, на які б хотіли звернути увагу в нашому дослідженні.

Доцільно звернути увагу на Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання реформування державного управління України» від 24.06.2016 року, де закріплено Стратегію реформування державного управління України на 2016–2020 роки. Так, метою Стратегії є зниження адміністративного навантаження державного регулювання, поліпшення якості надання адміністративних послуг. Забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій поліпшує позиції держави у світових рейтингах конкурентоспроможності. Крім того, ефективна система державного управління є однією з основних передумов демократичного врядування, що ґрунтується на принципах верховенства права [12]. З урахуванням європейського вибору та єв-

ропейської перспективи України ця Стратегія розроблена згідно з європейськими стандартами належного адміністрування в питаннях трансформації системи органів державного управління. Відповідно до «Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» Стратегія ґрунтується на спільних цінностях, а саме дотриманні демократичних принципів, верховенстві права, належному врядуванні. У статті 3 Угоди про асоціацію належне врядування визначається як один з принципів, що є головним для посилення відносин між сторонами. Україна продовжуватиме політичні, соціально-економічні, законодавчі та інституційні реформи, необхідні для ефективної реалізації Угоди про асоціацію. З огляду на важливість реформи державного управління для України до розроблення цієї Стратегії було залучено широке коло заінтересованих сторін [3].

Заходи щодо впровадження концепції адміністративної реформи визначали п'ять напрямів здійснення адміністративної реформи: 1) створення нової правової бази, що регламентуватиме публічне управління та адміністрування в Україні; 2) формування нових інститутів, організаційних структур та інструментів здійснення публічного управління та адміністрування; 3) кадрове забезпечення нової системи публічного управління та адміністрування; 4) зміцнення та формування нових фінансово-економічних основ функціонування державного управління; 5) наукове та інформаційне забезпечення системи державного управління, формування механізмів наукового та інформаційного моніторингу її функціонування [1].

Висновки. Таким чином, в умовах євроінтеграційних процесів, що відбуваються в Україні, оптимізація суб'єктів захисту материнства і дитинства ґрунтується на досвіді країн ЄС та тих нормативно-правових актах, що були імплементовані нашою країною, серед яких ключове значення мають ті акти, що закріплюють:

- чітке розмежування функцій і завдань серед органів виконавчої влади, розподіляючи їх залежно від рівня (загальнодержавний, регіональний, місцевий);
- додержання незалежності кожної з гілок влади та пріоритетність норм Конституції України та міжнародних актів, ратифікованих Україною;
- здійснення постійної взаємодії громадськості та органів виконавчої влади шляхом впровадження механізму, який би включав в себе як систему контролю за органами виконавчої влади, так і функцію дорадчого органу в особі громадськості;
- використання принципу прозорості, доброчесності та ефективності в діяльності органів виконавчої влади та інше.

Список використаних джерел:

1. Бабанін О., Любич А. Аналіз процесу реформування системи центральних органів виконавчої влади на новому етапі у 2017-му році [Електронний варіант]. – Режим доступу: http://osf.org.ua/data/blog_down/OPTIMIZATSIYA_SISTEMI_180317.pdf.
2. Большой Российский энциклопедический словарь / [Шеф-ред. : А. Е. Махов и др.]. – М. : Большая Рос. энцикл., 2006. – 1887 с.
3. Волкович О.Ю. Деякі аспекти міжнародного досвіду щодо реформування та запровадження адміністративних послуг в Україні [Електронний варіант]. – Режим доступу: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/3070/1/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8-Volkovych.%D0%9E.Y.pdf>.
4. Губанова Т.О. Оптимізація як напрям удосконалення функціонування системи органів державної влади в Україні, які здійснюють державний фінансовий контроль/ Т.О. Губанова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – № 5, Т. 2. – С. 107–110.
5. Западничук О.П. Оптимізація центральних органів виконавчої влади в контексті проведення адміністративної реформи. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Zapadnychuk.pdf>.
6. Ильина Т.А. Структурно-системный подход к организации обучения. – М., Знание, 1972. – 72 с.
7. Іщенко М.П. Основні шляхи оптимізації системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні/ М.П. Іщенко, Л.Я. Самойленко// Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2012 р. – № 1(37) – С.88–93.
8. Кульчій І.О. Сутність понять «реформування» і «оптимізація» та їх застосування в системі виконавчої влади України / І.О. Кульчій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/7_NND_2009/Gosupravlenie/42603.doc.htm.

9. Малиновський В.Я. Оптимізація функцій органів виконавчої влади України: теоретико-методологічні засади: дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / Українська Академія держ. управління при Президентіві України. – К., 2002. – 213 с.

10. Основы социального управления: [учебное пособие] / А.Г. Гладышев, В.Н. Иванов, В.И. Патрушев и др.; под ред. В.Н. Иванова. – М.: Высш. шк., 2001. – 271 с.

11. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вер. 2014 р. № 442 // Урядовий кур'єр. – 2014 – № 169.

12. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання реформування державного управління України» від 24.06.2016 року № 474-р закріплено Стратегію реформування державного управління України на 2016–2020 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80/card4#History>.

13. Сучасний словник іншомовних слів / За ред. О. Семютюк. – Х.: Ранок, 2007. – 467 с.

УДК 342.9

ГАВЛОВСЬКИЙ І.А.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ПРИРОДА ЕЛЕКТРОННОГО ЦИФРОВОГО ПІДПИСУ

У статті з'ясовано адміністративно-правову природу електронного цифрового підпису в Україні. Він базується на науковій природі математичних категорій криптографії та криптоперетворення. Завдяки об'єктивній юридичній регламентації через норми адміністративного права забезпечує адміністративно-правовий та організаційно-правовий захист особистих ключів підписувачів від несанкціонованого використання, підвищує ефективність управлінської діяльності органів публічної влади та зручність користування приватними особами. Він прирівнюється до власноручного підпису (печатки) і не може заперечуватися виключно на підставі того, що він має електронну форму.

Ключові слова: адміністративно-правова природа, адміністративно-правовий захист, електронна форма, електронний цифровий підпис, криптографія, норми адміністративного права, особисті ключі, підписувач.

В статье выясняется административно-правовая природа электронной цифровой подписи в Украине. Научная основа её лежит в плоскости математических категорий криптографии и криптопреобразования. Благодаря объективной юридической регламентации через нормы административного права она обеспечивает административно-правовую и организационно-правовую защиту личных ключей подписчиков от несанкционированного использования, повышает эффективность управленческой деятельности органов публичной власти и удобство для пользователей. Она приравнивается к собственноручной подписи физического лица и печати юридического лица и не может оспариваться только на том основании, что имеет электронную форму.

Ключевые слова: административно-правовая защита, административно-правовая природа, криптография, личные ключи, нормы административного права, электронная форма, электронная цифровая подпись.

The article clarifies the administrative and legal nature of electronic digital signature in Ukraine. It based on the scientific nature of the mathematical categories of cryptography and crypto transformation. Due to objective legal regulation through the norms of administrative law provides the administrative-legal and organizational-right protection